

(Vélhetően mindannyian csodálkozva kezdték olvasni e lapszám első oldalait. A borítón az áll, Szárszó 75, s a harmadik oldalon az 1949-es esztendő diadalainak krónikája – mármint ahogyan azt a tömegek számára összefoglalták. Bizony, egy évvel a fordulat éveként aposztrofált 1948 és hat évvel a közeljövőre készülődés izgatott s izgalmas vitái után, melyekben az illúziók realitásai és az allúziók irrealitásai csaptak össze, nos, ekkor már minden eldőlt. A konferencia záróelőadását Veres Péter tartotta, s abban is egy szinte mindent magában foglaló útra bocsátó üzenettel: „A világtörténelem nagy erővel szembe úgysem fordulhatunk, mert akkor megsemmisülhetnénk. Azt kell tennünk, amit minden életrevaló nép tett a történelem folyamán: alkalmazkodni, hogy megmaradhassunk. Ez minden más eszmei vagy világnézeti igazság előtt áll: megmaradni. Ahogy lehet.” Amikor ott, Szárszón, 1943-ban, körülpillantott hallgatóságán, egyvalamiben talán biztos volt: így, együtt, csupa jóra való, derék magyar emberrel, sikerülhet. Vagy így, vagy úgy. S majd később, évtizedek múltán, 1971-ben megjelent Szárszó című naplóösszeállításában már ezt olvashatjuk: „1945 után nem sokkal találkoztam, aki fontos helyen lett volna! A Rákosiék machiavellista és bizantinikus logikájában ezek naiv humán-kommunistának minősültek. (Nem »szalonkommunistáknak«, azok közül elég sokan fontos helyeken túlbuzgóskodtak.)” Az előző oldalakon láttuk: mi volt, mi lett az elvárás, az igény. Nem volt, nem maradt választás. Szinte egyetlen „népi gondolat” maradt érvényben: „vagy megszoksz, vagy megszöksz”. Róluk, az utóbbiakról beszélünk most, s arról a hetvenöt évről, melynek végén, napjainkban, Szeredi Pál majd pont-ról pontra ugyanúgy vélekedik, mint az 1943-as Szárszói Konferencia sok résztvevője, felszólalója: „...nem lesz 2023-ban szárszói találkozó, mert nem lesz nemzet”. És szólunk persze a bujdosó magyar gondolatról is, arról a hontalanságról, amelyre azért mindig rávetültek az otthon emlékeinek képei... /Tamási Orosz János/)

Márai Sándor

Hol vagyok?

Ülök a padon, nézem az eget.
A Central Park nem a Margitsziget.

Milyen szép az élet, – kapok, amit kérek.
Milyen furcsa íze van itt a kenyérnek.

Micsoda házak és micsoda utak!
Vajon, hogy hívják most a Károly körutat?

Micsoda nép! – az iramot bírják.
Vajon ki ápolja szegény Mama sírját?

Izzik a levegő, a Nap ragyog.
Szent Isten! – hol vagyok?